

**Mikä on
luovuttamaton
ja minkä olisi hyvä
muuttua?**

Arto O. Salonen, dos.

Tulevaisuuden yhteiskunnassa...

- luodaan olosuhteita, joissa jokaisen on helppoa yltää omaan parhaaseensa?
- vapautuu kansalaisten täysi potentiaali?

SISÄLTÖ

1. Arvot ja ihanteet määrittelevät päätöksenteon suuntaa
2. Se riittää, että on syntynyt ihmiseksi?
3. Vanhan toisintamisesta kokonaan uuteen
4. Arvotietoisuus auttaa pääsemään systeemiseen muutokseen
5. Ihmisyyden ydin päätöksenteon keskiöön
6. Arvojen muutoksen iso kuva
7. Rikastava vuorovaikutus uudistumisen edellytyksenä

1

Arvot ja ihanteet
määrittelevät
päättöksenteon
suuntaa

Päämäärä

Suunta

Päätökset

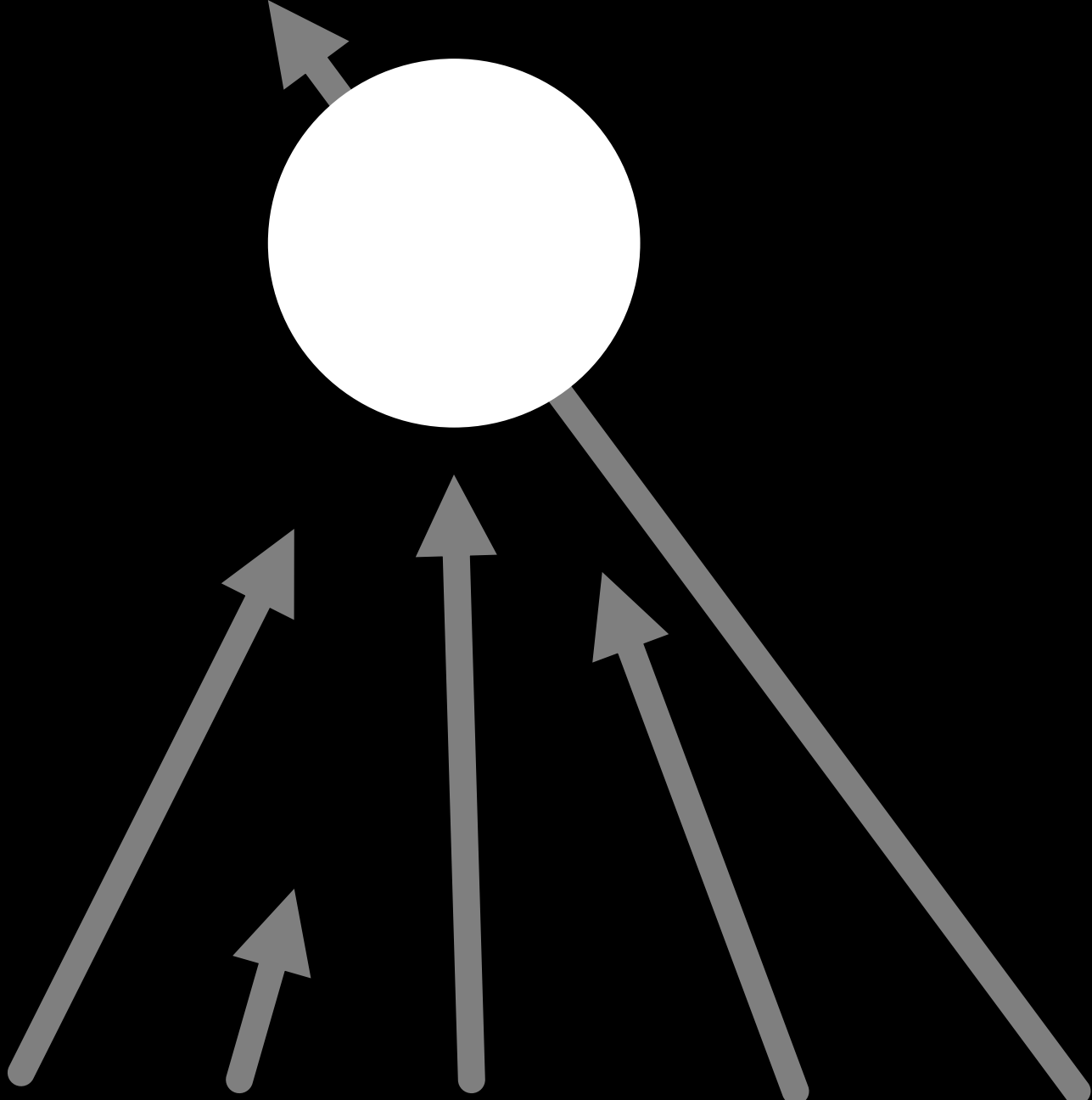
1

2

3

4

5

Välineet ja itsessään
arvokkaat asiat
menevät usein
sekaisin?

Välineet auttavat päämäärään pääsemisessä

- talous on väline
- teknologiat ovat välineitä
- yhteiskuntarakenteet ovat välineitä

Itsessään arvokkaat
asiat tekevät elämästä
elämisen arvoista.
Mutta ne ovat vaikeita
määritellä ja mitata.

Mitä jää, jos elämästä poistuu

- luottamus
- tyytyväisyys
- elämänilo...

Päämäärä- ja suuntatietoinen politiikka tuottaa tulosta

- Kööpenhaminassa ensimmäinen pyöräilyä suosiva kaupunkisuunnitelma vuonna 1981.
  - > Nyt joka toinen koulu- ja työmatka tehdään polkupyörällä.
- Suomessa ensimmäiset tupakanhaittoihin keskittyvät poliittiset keskustelut 1960-luvun alussa.
  - > Suomesta on tulossa savuton 2030-2040.

Se riittää, että on
syntynyt ihmiseksi?

2

Oikeudenmukaisuuskäsitys

Tasaava
jakaminen

Kaikille tai ei
kenellekään.

Ansioihin
perustuva
jakaminen

Vain niille, jotka
osoittavat arvonsa
yhteiskunnassa.

Tarpeeseen
perustuva
jakaminen

Jokaiselle tarpeen
perusteella. Ei sille, joka
ei tarvitse.

Yhteiskunnallisen edistymisen indikaattorit

- Huono-osaisuuden vähentyminen yhteiskunnassa (itseisarvo?)
- Tuotteiden ja palveluiden vaihdon kasvu (väline?)

3

Vanhan toisintamisesta
kokonaan uuteen

järki + tunne + mielikuviutus

Kognitiivinen lähestyminen

Asioiden tekeminen
paremmin

Metakognitiivinen lähestyminen

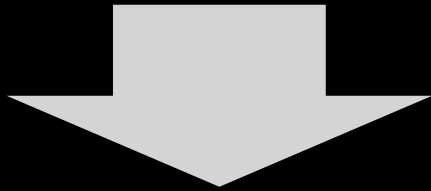
Tehdään parempia
asioita

Transformatiivinen lähestyminen

Määritellään ihmisenä
olemista ja suhdetta
ympäröivään
todellisuuteen uudelleen

Olemassaolevan toisintaminen

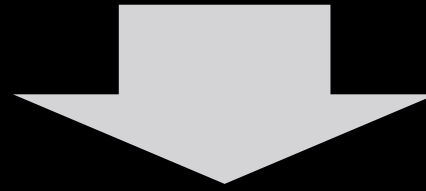
- tuottavuus
- kilpailukyky
- työmarkkinoiden joustavuus

Vanhan jo olemassaolevan parantelu

Täysin uuteen kurkottaminen

- työn uudelleen määrittäminen
- toimeentulon rakenteiden uudistuminen

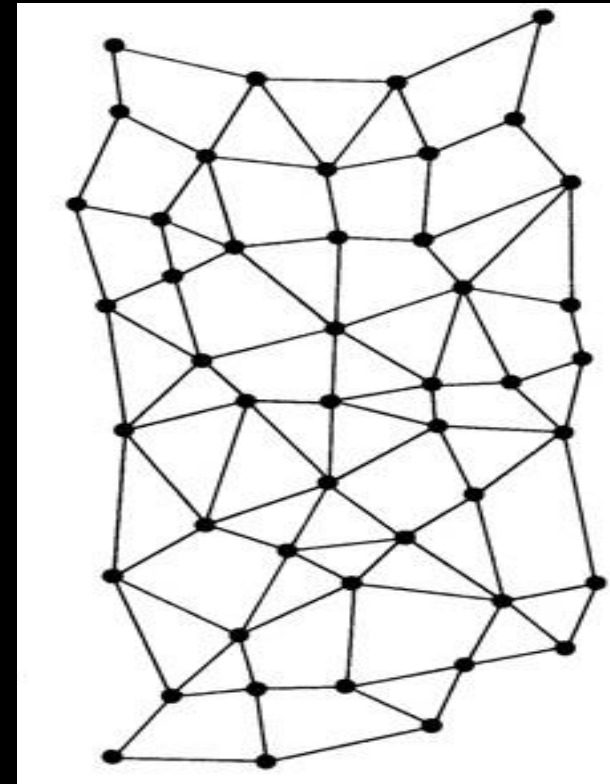
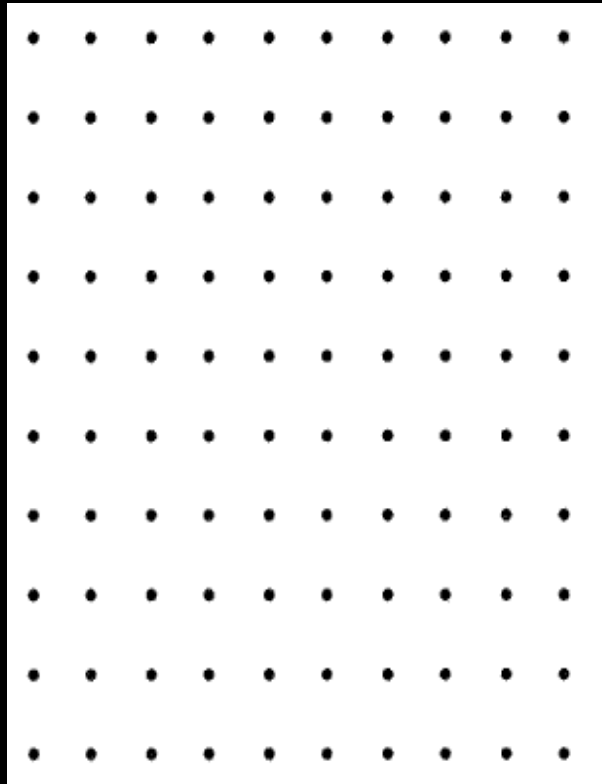
Radikaali ajattelun ja toiminnan uudistaminen

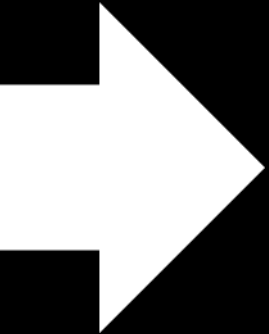
Arvotietoisuus auttaa
pääsemään
systemiseen
muutokseen

4

pistemäiset parannukset > prosessit > systeemiset muutokset

Asiat ja ilmiöt limittyvät kaikilla yhteiskunnan sektoreilla

Innovaatiot syntyvät yhdistämällä
yllättävillä tavoilla aikaisemmin erillisiksi
miellettyjä asioita.

5

Ihmisyyden ydin
päätöksenteon
keskiöön?

Subjekttiivisen hyvinvointikokemuksen huomioiminen

- Mikä tekee elämästä elämisen arvoista?
- Mitkä asiat antavat syitä herätä uuteen päivään?
- Mikä saa minut liikkeelle? Miksi teen sitä, mitä teen?

Unelmanamme on saada
tunnustusta
arvokkuudestamme?

Millaiset ympäristöt ja
yhteiskunnan rakenteet
voimistavat ihmisenä
olemisen arvokkuutta?

Millainen kokemusympäristö tuottaa elämästä haltioitumista, ilahtumista ja kukoistamista?

- A** Kokemus omaehtoisuudesta
- B** Kokemus pystyvyydestä
- C** Kokemus yhteenkuulumisesta

Deci, E. L., Ryan, R. M., & Guay, F. (2013). Self-determination theory and actualization of human potential. Teoksessa D. McInerney, H. Marsh, R. Craven, & F. Guay (Eds.), *Theory driving research: New wave perspectives on self processes and human development*. Charlotte, NC: Information Age Press. 109-133.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2012). Self-determination theory. Teoksessa P. A. M. Van Lange, A. W. Kruglanski, & E. T. Higgins (Eds.), *Handbook of theories of social psychology: Vol. 1*. Thousand Oaks, CA: Sage. 416-437

Deci, E. & Ryan, R. (2008). Self-Determination Theory: A Macrotheory of Human Motivation, Development, and Health. *Canadian Psychology* 49(3), 182–185.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The 'what' and 'why' of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227-268.

Deci, E., & Flaste, R. (1995). *Why We Do What We Do. Understanding Self-Motivating*. New York: Penguin.

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55, 68-78.

Arvojen muutoksen

iso kuva

**Suomalainen
hyvinvointiyhteiskunta on
poikkeuksellinen menestystarina
äärimmäisestä köyhyydestä irti
pääsemisessä ja nopeassa
vaurastumisessa.**

Mitkä luovuttamattomat arvot
voisivat viitoittaa seuraavia
vuosikymmeniä?

Yltäkylläisyyden ajan suurin vihollinen on elämän tarkoituksettomuus?

- keskinäinen kilpailu on kiristynyt
- yksilökeskeisyys on lisääntynyt
- suorituskeskeisyys on vallannut alaa

 merkityksettömyys, arvottomuus, mitättömyys

Kansalaisen kokemus elämän
merkityksellisyydestä muodostuu
kytköksessä johonkin
itsen ulkopuolella olevaan arvokkaaseen

Tämän minä osaan

merkitys
arvokas tarkoitus

Tätä maailma tarvitsee

	TEOLLINEN YHTEISKUNTA	TULEVAISUUDEN OSAAMISYHTEISKUNTA?
Hyvinvointikäsitys	materiaalinen, kulutuskeskeinen	henkinen, ihmissuhdekeskeinen
Ihmisen rooli yhteiskunnassa	kuluttaja	aktiivinen kansalainen
Elämän tarkoitus	materiaalisen vaurauden maksimointi	arvokas elämä, ihmisten välisen luottamuksen vaaliminen
Politiikan päämäärä	talouskasvun maksimointi	vähäosaisuuden minimointi
Talouden toimintaperiaate	kilpailu, omistajien voittojen maksimointi	yhteistyö, yhteiskunnallisten epäkohtien korjaaminen
Maailman hahmottamisen tapa	atomistinen, yksityiskohtainen	systeminen, ehyt ja kokonaisvaltainen
Luonnonvarat	kertakäyttöisyys	kaikki kiertää
Energia	likainen energia	puhdas energia
Aika	lyhyen aikavälin ajattelu	pitkän aikavälin ajattelu
Mahdollisuuksien ja riittävyyden mitta	raha	aika

7

Rikastava vuorovaikutus
uudistumisen edellytyksenä

Käsityksemme
ympäröivästä maailmasta
perustuvat yhdessä luotuun
tulkintaan ja määrittelyyn
(joka on keskeneneräinen ja
jopa harhainen).

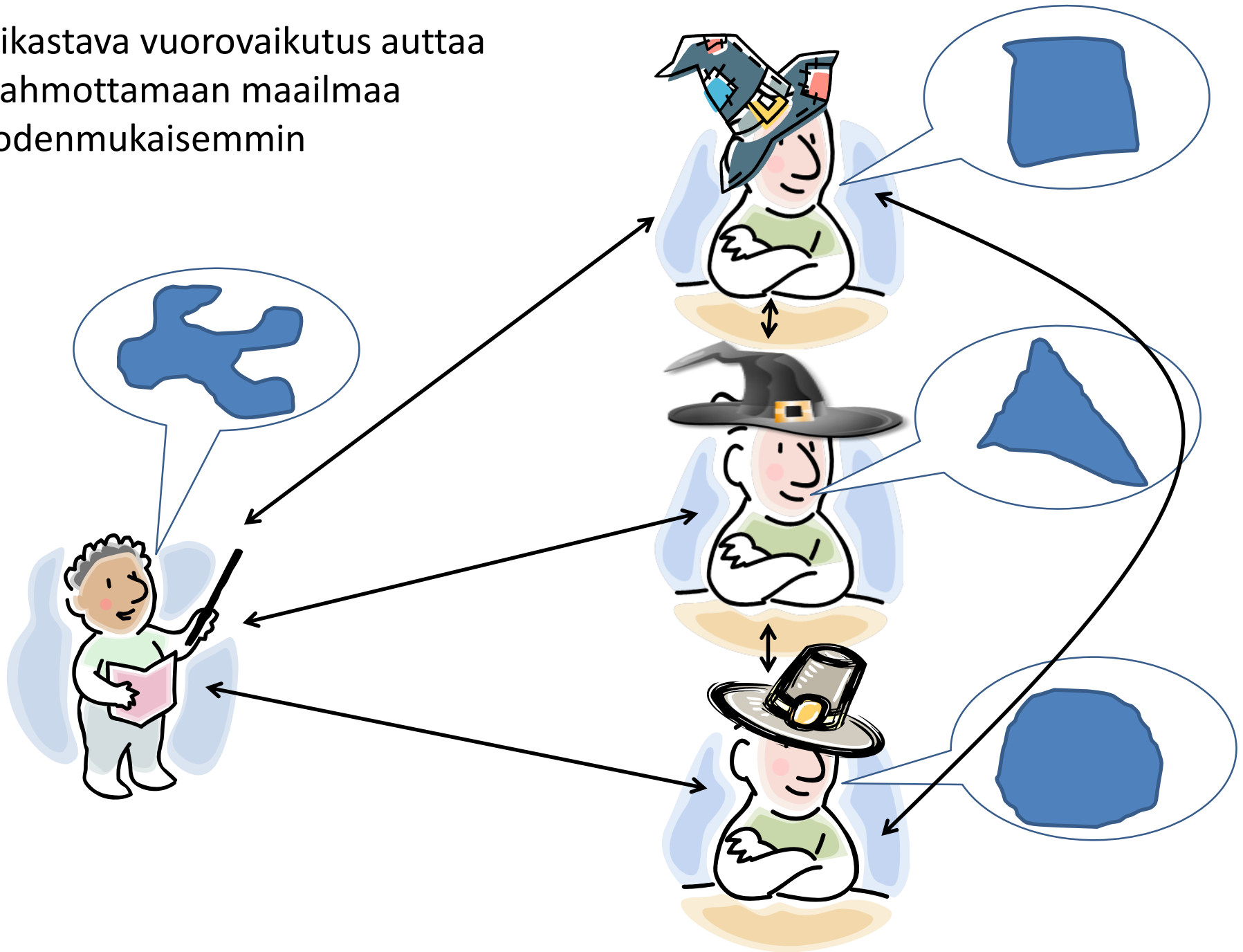
Todellisuuden tulkintamme jää
aina vajaaksi ja keskeneräiseksi

T
U
L
K
I
N
T
A

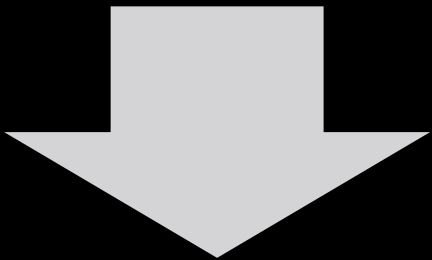
Rikastava vuorovaikutus auttaa
hahmottamaan maailmaa
todenmukaisemmin

Olemassaolevan toisintaminen

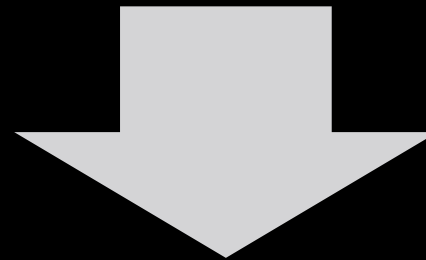
- lukitut käsitteet
- lukittu tapa hahmottaa ympäröivää todellisuutta
- hallinnan tuntu
- tiede

Vanhojen latujen parantelu

Täysin uuteen kurkottaminen

- uudistuvat käsitteet
- avoimuus uusille tulkinnoille ympäröivästä maailmasta
- keskeneräisyys
- taide

Puuterilumelle uskaltautuminen